

Imaja vsak četrtlet in velja s poštnino vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 32 din., pol leta 16 din., četrt leta 8 din. Izven Jugoslavije 36 din. Naročnina se pošlje na upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru, Koroška cesta 5. Isti se dopušča do odgovora. Naročnina se plačuje vnaprej. Telefon Interurban št. 115.

Posamezna številka stane 1-50 din.

Polština plačana v gotovini.

Uredništvo je v Mariboru Koroška cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravništvo sprejema naročila, inserate in reklamacije.

Cene inseratov po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezapleta reklamacija so pošiljane prosto.

Čekovni račun poštne urada Ljubljane št. 10.603. Telefon Interurban št. 115.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

5 številka.

MARIBOR, dne 31. januarja 1924.

58 letnik.

Samo srbsko zastopstvo države Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Skodljive in poniževalne strani samosrbskega vodstva in zastopstva države Srbov, Hrvatov in Slovencev je temeljito osvetlil in grajal poslanec g. dr. Hohnjec v skupščinski razpravi o vprašanju vinskega izvoza, ko je izjavil:

Jaz sem stavil to vprašanje na gospoda ministra trgovine zato, da obrnem njegovo pozornost na gotove stvari, katere treba da upošteva ob priliki sklepanja naše trgovinske pogodbe z Avstrijo. V svojem vprašanju sem opozoril gospoda ministra, da je naše vinogradništvo v državi, zlasti pa v Sloveniji, v slabem položaju. V naši državi se letno pridelava preko 4.000.000 hl vina, v Sloveniji sami pa se je predlanskim pridelalo preko 783.000 hl vina. Naši vinogradniki so izgubili svoje glavne nekdanje zunanje kupce, katere so imeli v Nemčiji, Avstriji, Čehoslovaški in Poljski. Po vojni se je situacija zelo izpremenila nam v škodo. Francija, ki je ena prvih producentov vina s produkcijo letnih 50—60.000.000 hl vina, si je znala zagotoviti kot odjemalke Avstrijo, Čehoslovaško in Poljsko. Oddajati je imela taka in tolika vina, da jih je morala v to svrhu deloma kupovati po Dalmaciji, Španiji in Grški. Tudi Italija razvija velike napore na vinskem trgu. Tudi ona si je znala pridobiti Čehoslovaško in zlasti Avstrijo, od katere je dosegla to ugodnost, da uvaža v Avstrijo vina nad 13 odstot. alkohola proti polovični carini, to je za 30 zlatih kron za hl. Isto ugodnost je dosegla pri avstrijski vladi tudi Madžarska, ki ne uvaža samo v Avstrijo, ampak tudi v Čehoslovaško. Kar se tiče Čehoslovaške, je ona v dobi prvih sedem mesecev leta 1923 uvozila vina: iz Madžarske za 3.004.880 čK, iz Italije za 3.267.570 čK, iz Francije za 1.451.436 čK, na vse ostale države odpade ostanek vrednosti v znesku 660.840 čK uvoženega vina.

Na našo državo odpade razmeroma prav malo. In vendar bi lahko naša država velik del na Madžarsko in Italijo odpadajoče množine uvoženega vina potegnila nase, ako bi vlada in drugi merodajni činitelji storili svojo dolžnost in z vso silo pospeševali naš vinski izvoz. Zanimivo je dejstvo, da od vina, ki ga Čehoslovaška izvažata, gre skoro tretjina v Avstrijo, namreč za 5.278.939 čK. Tem lažje bi za izvoz naših vin v Avstrijo lahko skrbel naša država. Naša vina, zlasti ona iz Slovenije (Stajerske), odgovarjajo okusu avstrijskih, zlasti avstrijsko-stajerskih konzumentov. Sedaj imajo neko mešanico avstrijskih vin z italijanskimi in ogrskimi vini, ki ne ugaja. Mi moramo obrniti vso pozornost na Avstrijo.

Živ pokopau.

Po angleškem izvirniku A. Bennetta napisal Paulus.

13. nadaljevanje.

«Da — ne — zares! Razumljivo je —! Mnogo sva bila skupaj in posnemal sem ga tudi v pisavi —!»

Tujec se je še bolj prizanesljivo posmehtil in je vstal.

«Za goljufa nimate talentov! To je videti —! Čemu bi še nadalje slepomišlila, midva, kaj? Nikar se ne prestrašite, nisem nikak tajni agent policije! Dovolite da se vam predstavim s svojim pravim imenom! Aleksander Delmonte, član kraljevske akademije in njen slovestveni izvedenec —. Malenkostna prevarica, pa ne zamerite! Saj tudi vi ne nosite svojega pravega imena —!» Položil mu je roko na ramo in počasi povedal: «Vi ste Aleš Blaž!»

Aleš ni planil po koncu. Tudi rekel ni ničesar. Eno-stavno je molčal.

Napad je bil preklicano dobro pripravljen! Tisto primerjanje rokopisov —! Kako nedolžno ga je vprašal, ali je v resnici njegova pisava, tisti nedovršeni rokopis —! Seveda! Nedvomno mu je bil tale Aleksander Delmonte, ki ga je po imenu dobro poznal, že dolgo na sledu, kdo ve kake dokaze je že iztaknil zoper njega in treba mu je bilo le še zadnjega člana v verigi — enakosti v pisavi! Tale človek je prišel sem, da ga razkrinka —. In posrečilo se mu je —.

Pa kaj je hotel s tem? Če ni prišel po naročitu policije, čemu torej —?

«Ne bojte se me!» je nadaljeval tujec, sedel in spel shranil rokopis v torbico. Njegov obraz je žarel v enem samem prikupljivem smehljaju. «Vi ste Aleš Blaž! Za-

Ako je gospod minister agrarne reforme rekel, da se moramo ozirati na vse pridelke, ki se proizvajajo v naši državi, je to istina. Mi smo agrarna država in proizvajamo agrarne proizvode. Vsled tega je predvsem jemati obzir na izvoz poljedelskih proizvodov. V te pa spada tudi vino, in sicer v taki meri, da imamo v naši državi gotove pokrajine, ki ne proizvajajo skoraj ničesar drugega nego samo vino, in ako naša država ne skrbi za to, da se odpro zunanja tržišča za izvoz naših vin, potem ne vrši svoje dolžnosti napram našemu vinarstvu. Avstrija je dovolila Madžarski in Italiji ugodnost, da je znižala uvozno carino na polovico za vina z nad 13 odstot. količino alkohola. Isto zahtevamo mi tudi zase. Mi zahtevamo, da se mora pogojena 13 odstot. stopnja alkoholne jakosti znižati. Dobrota in plemenitost vina namreč ni odvisna samo od velike jakosti. Potrebno je, da naši prodajalci za trgovsko pogodbo z Avstrijo dosežejo največje ugodnosti za naša vina. Zato sem se obrnil na gospoda ministra še z drugim vprašanjem, v katerem sem iznesel tudi našo zahtevo, da se morajo k tem pogajanjem pritegniti tudi delegatje iz Slovenije in Hrvatske.

Na to vprašanje mi je gospod minister odgovoril, da to ni dobro in da na to on ne bo pristal. Odgovoril je dobesedno: «Naše dosedanje državne izkušnje so pokazale, da je zelo neprimerno za pogajanja z bivšimi neprijateljskimi državami določiti njihove nekdanje državljane. Taki delegatje običajno nimajo one vplivnosti, kakor jo zahteva značaj tega posla.» (Medklic: Čujmo, čujmo; sedaj smo vendar v Jugoslaviji!) Razlog, ki ga je gospod minister poudaril v tem odgovoru, ne drži, ker naša država za pogajanja z bivšimi neprijateljskimi državami njihovih nekdanjih državljanov sploh nikdar ni določila. To velja zlasti o Slovincih in Hrvatih. (Medklic od vladne strani: Trumbić in rapalska pogodba!) Glavna pogajalca, ki sta za Rapallo odgovorna, sta bila dr. Vesnić in Kosta Stojadinović. Še manj pa drži razlog, ki ga ministrov odgovor navaja, da nimajo slovenski in hrvatski delegatje tiste vplivnosti, kakor jo značaj tega posla zahteva.

Ta razlog temelji na logiki, ki zasluži mednarodni patent. Stavim za dobro gospodu ministru, da je to samo podpisal, pa ne zapisal. Po tej logiki ne bi smeli niti dr. Masaryk, niti dr. Beneš, niti noben drug čehoslovaški državnik skleniti pogodbe s sedanjo republiko Avstrijo, ker dr. Masaryk in dr. Beneš sta bila državljana nekdanje avstrijske monarhije. Ti gospodje bi morali vselej, kadar bi bilo treba skleniti kako pogodbo s sedanjo Avstrijo, poklicati beograjske strokovnjake, ki v tem oziru edini razpolagajo s potrebno sposobnostjo in vplivnostjo. Kaka pa je ta sposobnost in vplivnost stvarnosti, smo videli ob priliki potrditve pogodbe med našo državo in Avstrijo, ki je nedavno bila izvedena v tem parlamentu in ki med drugim vsebuje določbo, da

kaj ste hoteli umreti javnosti in čemu ste si nadel tuje ime, vse to mene nič ne briga. Gotovo ste imeli svoje vzroke. Moj Bog! Taki slavni ljudje, zlasti če so pisatelji, imajo vsi svoje posebnosti! In mi, ki nismo slavni in veliki, mi jih sodimo prizanesljivo, — prizanesljivo, gospod Aleš Blaž! — Moj namen je čisto miroljuben in bo v korist nam in tudi vam, gospod! — Zadeva je tale. Prosim da vam jo smem razložiti!»

Aleš Blaž je molčal.

«Dovolite torej! Govoril bom kratko. — Prihajam k vam v imenu vašega nekadnjega založnika, gospoda Ivana Dvorčaka, in tudi v imenu kraljevske akademije. Gospoda založnika poznate. Ko ste še živeli, je izdajal vaša dela. Mnogo je zaslužil. Seveda! Ime Aleš Blaž je silno vleklo. Morebiti do vas ni bil čisto pravičen. — Prosim nikar se ne razburite! — To je vprašanje, ki ga bomo tudi še rešili, ako ugodite naši prošnji. Pa to mimogrede! — Da je mož kot izdajatelj vaših del vseskozi poznal vaše pisateljske posebnosti, vaš slog, vaš besedni zaklad, vaše ideje itd., to je razumljivo.

Dobro —! Ko so torej izšle vaše tri povesti, — tiste, ki ste jih podpisali s «H. B.» — so prišle kot slovestvena novost seve tudi njemu v roke. Začudil se je. To je pisal Aleš Blaž in nihče drug! si je dejal. Mislil je tistikrat, da so morebiti iz zapuščine Blažev. Stvar ga je zanimala, ker je pripravljaval celotno izdajo velikega pisatelja.

Prišel je tudi k meni. Kakor veste, me je kraljevska akademija imenovala za svojega slovestvenega izvedenca. Iz same ljubezni do zanimivega predmeta se bavim z raziskovanjem starih rokopisov. Nočem se hvaliti, pa že mnogokateremu brezimnemu rokopisu sem pripomogel do poštenega imena, — in tudi do pravega imena.

naši državljani dobivajo od avstrijske republike za 100 predvojnih kron 8 dinarjev. To je velika spretnost in vplivnost!

Se bolj osvetljuje vplivnost in spretnost sporazum z Italijo, ki so ga sklenili srbski centralistični vlastodržci in ki so ga na slovesen način podpisali v zmagoslavni dvorani palače Chigi. Pri tej pogodbi ni sodeloval nobeden zastopnik ne slovenskega, ne hrvatskega naroda, marveč samo predstavniki sedanjih centralističnih vlastodržcev, in ravno ta sporazum kaže v žalostni luči vso njihovo spretnost in vplivnost ter bo pred celim svetom zmanjšal ugled in moč naše države.

Gospod minister trgovine je bil tako prijazen, da je na moje kritiko odgovoril z besedami, ki kažejo vso njegovo centralistično skrajnost. Za vse pogodbe, ki jih bode naša država sklenila z drugimi državami, zahtevamo, da so med pogajalci tudi pravi zastopniki slovenskega in hrvatskega naroda. To mi zahtevamo, ker je to naše načelno stališče. To je zahteva, ki izvira iz temelja, na katerem je zgrajena država SHS. Ako gospod minister pravi, da nisem v celoti navajal, njegovega odgovora, ugotavljam, da sem bistveni del njegovega odgovora dobesedno navedel. Sedaj hoče svojo nelogičnost izpričati z izjavo, ki ugotavlja stvarnost in sposobnost beograjskih pogajalcev. Ako je gospod minister dejal, da dosedanje državne izkušnje kažejo, da Slovenci in Hrvati niso primerni za sklepanje pogodb z drugimi državami, naj pove, katere ugovore so dosedaj Slovenci in Hrvatje sklenili za našo državo. Dejstvo je, da dosedaj še nobene niso sklenili. Ako nam dokaže, da so bili Slovenci in Hrvatje krivi kake slabe in usodepolne pogodbe, bomo posledice sami nosili in vas ne bomo kritizirali.

K osebni dohodnini.

Brezvestno finančno gospodarstvo bivše Avstro-Ogrske v svetovni vojni je napravilo brezvreden, odnosno malo vreden naš denar. Težke povojne gospodarske razmere in slabo gospodarstvo v naši državi je krivo še vedno nizkega stanja naše valute. Postave, posebej one glede davkov se niso primerno novemu gospodarskemu položaju izpremenile, ker jih deloma nočejo, deloma pa ne morejo zmagati dela, ker so vse v Beograd centralizirali.

Bistveno neizpremenjena je ostala tudi po svojem besedilu postava o osebnodohodninskem davku. Zato vidimo, da so zastopniki naše Slovenske ljudske stranke takoj že leta 1920 in potem nepretrgano naprej zahtevali, da se primerno novi denarni vrednosti izpremenijo eksistenčni minimum in se izpremenijo primerno temu minimumu tudi davčica, po kateri se ta davek odmerja.

Z vso vneto sem se lotil dela. Zadeva je vzbujala moje strokovno zanimanje v najvišji meri. Mimogrede omenim, tudi vaša osebnost me je zelo zanimala in prav zelo pa še vaša nenadna smrt. O vaši «smrti» sem si naredil čisto moje mnenje, ki sem ga pa obdržal zase. Pa o tem pozneje.

Preštudiral sem torej vsa vaša dela podrobno in natančno, preštudiral tudi tista, ki so izšla s podpisom «H. B.», jih primerjal med seboj — in izjavil, da je Aleš Blaž njihov pisatelj. Gospod Ivan Dvorčak si je nato dobil založniško pravico od prvega založnika in izdal vaša poslednja tri dela obenem s prejšnjimi, pa s pripombo, da so to nanovo najdena «posmrtna» dela Aleša Blaža. Ne bom zagovarjal njegovega dejanja. Priznavam, da ni postopal čisto pravično. Prenagil se je. Bal se je, da ga ne bi kdo drug prehitel. Pohlep po služku —!

Dobro! Komaj da so zagledale knjige beli dan, že se je oglasil tovarnar in veletrgovec Šime Blaž — vaš sorodnik, kajne? — in je seve tožil založnika radi goljufije. Aleš Blaž da je umrl, je pravil, in on Šime Blaž da je njegov dedič. V pisateljevi zapuščini, je pravil, ni bilo nobenih rokopisov, ki bi se ne bili natisnjeni. Založnik da je torej s svojo izdajo «nanovo najdenih» posmrtnih del Aleša Blaža čisto prosto zlorabljal ime velikega pisatelja in zagrešil goljufijo. — Tožba bi ne bila tolikega pomena, da ni vanjo zamotana tudi moja čast in z njo čast kraljevske akademije. Saj me razumete! Kajti da se bo založnik skliceval v prvi vrsti name, o tem ni dvoma.

Zadeva je bila na mah resna. Sedli smo in se posvetovali. Eno je bila zame nad vse dvome vzvišeno, to namreč, da so tista dela zares izpod peresa Aleša Blaža. Pa izjava slovestvenika bi še menda ne zadostovala